

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

281-73/18

Београд

дел.бр. 28662 датум: 11.9.2018.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА МИГРАНТИМА
И ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Центру за азил у Сјеници

Београд, септембар 2018. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM) и Међународна мрежа помоћи (IAN).

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен у "Сл. гласнику РС" број 25 од 30. марта 2018. год.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА УСТАНОВА	Центар за азил Сјеница
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања надлежних органа према мигрантима и тражиоцима азила
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Београдским центром за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	22. август 2018. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је претходно најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана/Секретаријат НПМ</i></p> <p>Чланови тима: Марко Анојчић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/Секретаријат НПМ</i> Милена Анчић <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Службеници ангажовани у Центар за азил Сјеница остварили су сарадњу са тимом НПМ и омогућили му да обави свој мандат. Службеници су пружили тражене информације и омогућили приступ и фотографисање просторија, увид у тражену документацију и евиденције, као и ненадзиране разговоре са мигрантима по избору чланова тима.

ТОК ПОСЕТЕ

Након представљања мандата и чланова тима НПМ шефу смене, тим НПМ је обавио разговоре са службеницима који су овде ангажовани, као и са мигрантима/тражиоцима азила, остварио увид у релевантну документацију и евиденције и обишао просторије за смештај и заједничке активности. На завршном разговору са руководством изнети су главни утисци о посети и налази чланова тима о стању у Центар за азил и поштовању права миграната/тражиоца азила.

Увод

На дан посете у Центру за азил је боравило 75 миграната, 41 пунолетних (24 мушкарца и 17 жена) и 34 малолетних (13 дечака и 21 девојчица). Мигранти су из Авганистана (62), затим из Ирана (6), Пакистана (3), Индије (2) и из Ирака и Камеруна по 1. У Центру нема малолетника без пратње, јер се сви смештају у Центар за азил у Крњачи.

Смештајни услови

НПМ је последњи пут посетио Центар за Азил у Сјеници у септембру 2016. године⁴ и тада су мигранти били смештени у објекту хотела „Берлин“. Од јуна 2018. године више нико не борави у просторијама хотела, већ су сви мигранти смештени у управној згради некадашње фабрике текстила „Весна“. Зграда се састоји из приземља и 2 спрата, просторије су прилагођене потребама колективног смештаја и капацитет је за око 200 места. У приземљу се налазе службене просторије Комесаријата, лекарска амбуланта, трпезарија, дневни боравак, кутак за децу, као и собе за смештај, док се на 1. и 2. спрату налазе само собе за смештај. На сваком спрату се налазе заједнички тоалети и купатила. Како тренутно нису попуњени сви капацитети, смештај је организован тако да је свака породица смештена у засебној соби, како би имали више приватности и дат им је кључ од соба. На вратима сваке собе се налази списак лица која у њој бораве и пошто су мигранти имали могућност да уреде собе према својим потребама, у многима су постављени теписи и завесе. Бежични интернет је доступан у целој згради.

Један део зграде је у тренутку посете био у фази адаптације. Радови би требало да се заврше за неколико месеци, чиме би се капацитет повећао за још око 150 места. У оквиру адаптације планирана је изградња парка за децу са љуљашкама, тобоганом и осталим мобилијаром. Такође, планирана је и изградња прилазне рампе, као и тоалета који ће бити прилагођени особама са инвалидитетом, како би нови објекат њима био приступачан. У Центру тренутно нису смештене особе са инвалидитетом.

⁴ Извештај о посети Центру за азил у Сјеници, бр. 281-73/16 од 21. септембра 2016. год.

У Центру постоји вешерница и сви мигранти имају могућност прања веша по утврђеном распореду. Према речима службеника Комесаријата топле воде има довољно, у шта су се уверили и чланови тима НПМ. Мигранти су у обавези да сами одржавају хигијену у собама у којима су смештени. Такође, представници Завода за јавно здравље из Новог Пазара врше редовну дезинсекцију и дератизацију.

У Центру за азил је ангажовано 15 запослених, од којих су 6 радника обезбеђења и 2 хигијеничара. Такође, у Центру су ангажована и 2 координатора из Комесаријата, који долазе из Београда и у Центру бораве 24 часа у седмодневним сменама.

Службеници Комесаријата се најчешће споразумевају са мигрантима на енглеском језику. У медицинском тиму налази се 1 преводилац за персијски језик, те повремено и он помаже у комуникацији.

Информације о могућностима, процедури и начину притуживања на рад службеника ангажованих у Центру за азил су истакнута на огласној табли у холу објеката. Ова обавештења су преведена на неколико језика (енглески, арапски, фарси...). Ту је постављена и кутија за жалбе, обавештења о планираним активностима, распореду obroka, кућном реду и друге информације од значаја за мигранте.

Према наводима службеника Комесаријата, мигранти им се најчешће усмено обраћају уколико имају неких примедби или им је потребна помоћ. Тренутно у Центру не постоје представници миграната (*community leaders*), јер је доскорашњи представник напустио Центар. НПМ указује на корист коју представници миграната могу да имају, јер се преко њих кроз периодичне састанке може унапредити однос и комуникација између миграната и службеника, а тиме и атмосфера у Центру. Мигранти би тако добијали њима значајне информације о дешавањима у Центру и могли да службеницима укажу на евентуалне проблеме у вези са радом Центра и изнесу предлоге за њихово решавање.

Један од значајнијих проблема за мигранте представља што већ неколико месеци не добијају новчану помоћ – картице. Невладина организација која их је делила, још увек није успела да обезбеди потребна средства и службеници немају информације да ли ће их ускоро обезбедити. Мигранти повремено проналазе једноставније послове у локалној заједници и на тај начин успевају да зараде новац.

Полицијски службеници редовно обилазе Центар. Такође, долазе и по потреби, на позив службеника Комесаријата, уколико дође до неких инцидената. Полиција је последњи пут била позивана прошле године. Према речима службеника, такви догађаји у Центру су јако ретки, уколико се нешто ванредно догоди, најчешће су у питању мањи инциденти. Иначе, они се не евидентирају.

Као што је НПМ до сада неколико пута истицао, уредно вођење евиденција о догађајима у установи, које садрже све потребне информације, истовремено доприноси ефикасном управљању установом и бољој заштити појединаца. Службеници који руководе установом или раде у њој би требало да обрађују информације и воде евиденције о догађајима од значаја.

ПРЕПОРУКА

Службеници Центра за азил у Сјеници ће евидентирати све ванредне догађаје у евиденцију ванредних догађаја.

Такође, у скорије време није забележен ни један случај насиља у породици. Последњи случај је из 2016. године, када је једна жена била одвојена од свог мужа и уз асистенцију једне невладине организације смештена је у сигурну кућу.

По позиву долазе и службеници надлежног центра за социјални рад. Углавном су долазили док су у Центру за азил били смештени малолетни мигранти без пратње. Међутим, већ неко време малолетници без пратње више не бораве у Центру.

Сви мигранти смештени у овом Центру имају потврде о регистрацији намере за азил. Већина миграната који стигну у Центар већ имају потврде, а уколико међу њима има оних без потврде, они се упућују у Полицијску станицу у Сјеници и ту их добијају. До сада је 6 миграната добило личну карту за тражиоца азила и они се налазе у поступку око 2 године. Уједно, то су мигранти који најдуже бораве у овом Центру. Према речима службеника Комесаријата, представници Канцеларије за азил су обишли Центар пре 2 недеље и тада су обавили послове регистрације, саслушања и подношења захтева. Према њиховим наводима, представници Канцеларије за азил 1 месечно долазе у Центар и обављају интервјуе са тражиоцима. Такође, сви мигранти се налазе на списковима за пријем у Мађарску. Међутим, већ јако дуго нико од миграната није добио позив за прелазак у Мађарску.

Последњи пут је у јуну ове године био пријем, када је у Центар дошао 1 самац. До пре пар месеци у Сјеници је било смештено више од 300 миграната и претпоставља се да је у међувремену већина њих отишла за Босну и Херцеговину. Међу мигрантима је било и оних који су напуштали Србију, па су се поново враћали у Центар. Једна породица је премештена за Београд због здравственог стања и лечења детета.

Међународна организација за миграције (ИОМ) је задужена за организацију добровољних повратака у земље порекла. Тренутно су 2 миграната – 1 из Авганистана и 1 из Индије, заинтересовани за повратак, али још увек нису донели коначну одлуку и ушли у процедуру припреме за повратак. Мигранте обилазе и представници невладиних организација, који им пружају потребне информације, правне савете или их заступају у поступку добијања азила.

Хуманитарне организације обезбеђују и директно деле мигрантима гардеробу и пакете за хигијену. Оброке испоручује локални ресторан, о трошку Комесаријата. Испред трпезарије је видно истакнут јеловник, распоред када се деле оброци, као и обавештење на различитим језицима да је исхрана прилагођена верским убеђењима лица исламске вероисповести.

На дан посете у Центру је било 4 детета која су уписана у основну школу, а има и деце која ће на јесен кренути у предшколско. Пошто се Центар налази у близини школе, деца пешке стижу до ње. У пратњи са њима обавезно иду или службеници Комесаријата или асистенти (представници хуманитарних организација). До почетка лета 4 сата дневно био је отворен кутак за децу у коме су се организовали часови српског језика, различите радионице и активности за децу и за мајке са бебама. Дечији кутак је опремљен играчкама, столовима и столицама који су прилагођени деци. Планирано је да од септембра кутак за децу буде дуже отворен.

За одрасле тренутно нема организованих курсева, а једино су им доступне спортске активности. Повремено се организују такмичења у фудбалу, кошарци или одбојци.

Здравствена заштита

У Центру је ангажован медицински тим који чине 1 лекар опште праксе и 1 медицинска сестра, а у комуникацији са мигрантима помаже им 1 преводилац за персијски језик. Њих је ангажовала једна хуманитарна организација и присутни су у Центру сваког

радног дана од 8:30 до 16:30. Сви мигранти по пријему у Центар морају да прођу преглед и тада се узима анамнеза и раде се лабораторијске анализе. Према речима лекара, дневно се обави око 15 прегледа, док је пре пар месеци било и 50 прегледа дневно. Прегледи се бележе искључиво у протоколу прегледа. Сва оригинална медицинска документација се чува у амбуланти, а мигрантима се дају фотокопије. У амбуланти се не води књига повреда, већ се све уписује у протокол.

О обављеним прегледима приликом пријема у Центар се издају потврде прописане Правилником о здравственим прегледима тражиоца азила приликом пријема у центар за азил или други објекат за смештај тражилаца азила.⁵ Редовно се организују вакцинације деце.

Лекар из Центра по потреби упућује мигранте да обаве специјалистичке прегледе у Дому здравља Сјеница. Тренутно су два мигранта на психијатријској терапији. Мигранти који примају психијатријску терапију долазе у амбуланту по њу, како би је узимали под надзором.

Према речима медицинском тима, у амбуланти имају довољно лекова и то су углавном антибиотици, аналгетици, сирупи за децу. Уколико лекар препише неки лек који се не користи често или га нема у амбуланти у Центру, медицинска сестра преписани лек набавља у локалној апотеци, о трошку хуманитарне организације.

⁵ Службени гласник РС бр. 57/2018.